
EMILI CASANOVA

EL DICCIONARI DE L'INSTITUT D'ESTUDIS VALENCIANS DE 1937

0.— L'inventari i la catalogació de l'arxiu-biblioteca d'Emili Beüt i Belenguer (València 1902-1993), a càrrec del doctor Alfons Vila, està proporcionant el rescat d'algunes obres inèdites que es consideraven perdudes, entre elles un *Llibre per a Infants o Beceroles* d'Enric Valor.

En efecte, sembla que l'actiu Beüt, defensor de les Normes de Castelló fins a la mort, expresident de lo Rat Penat i fundador del modern Institut d'Estudis Valencians, arxivava tot el que creia d'interès per a conèixer la història recent del País Valencià: ja comprovaran quan es puga consultar el seu arxiu l'interès que presenta per als estudiosos del segle XX.

Entre els seus papers, Alfons Vila trobà un plec amb papers sobre l'Institut d'Estudis Valencians fundat per Francesc Bosch i Morata en 1937, i entre els papers uns Estatuts, cartes personals, els nomenaments d'empleat de l'IEV i de la Diputació. l'*Ortografia valenciana* de Carles Salvador reeditada en 1937 pel Consell Provincial i un feix de 326 fitxes manuscrites contenint cada fitxa un mot amb la seua definició.

Analitzades, contrastada la lletra i el tipus de paper, són, amb tota seguretat, d'abans de 1939, per la qual cosa era obligada la següent pregunta: devien ser fitxes confeccionades per a la realització d'un Diccionari de l'Institut d'Estudis Valencians?

A pesar que no tenim cap confirmació ni nota escrita dels contemporanis o dels estudiosos actuals (R. Blasco, A. Girona, S. Cortés, F. Pérez Moragón...), valent-me

dels records de Josep Giner, que creu recordar que Carles Salvador i ell parlaren diverses vegades sobre la necessitat de fer un diccionari, partint del *Diccionari Fabra*, però incorporant-hi els lexemes i les accepcions pròpies de València, i també del testimoni de Emili Beüt a Alfons Vila, comunicant-li que açò eren papers treballats a l'Institut, considere que les fitxes formen part d'un projecte de diccionari de l'Institut d'Estudis Valencians que el cessament d'activitats de l'Institut en 1938 i la fi de la guerra deixaren inconclús.

Intentar provar esta hipòtesi, analitzar les fitxes i esbrinar com hauria estat el Diccionari de 1937 seran els objectius de la present xerrada.

1.- PROVES DE L'INICI D'UN DICCIONARI EN 1937

a) La creació i les activitats previstes de l'Institut d'Estudis Valencians¹

El febrer de 1937, el Consell Provincial de València a proposta del seu conseller de Cultura, Francesc Bosch Morata, i a fi de suplir, entre altres, «la manca d'un organisme acadèmic prestigiós que unificara els criteris dels autors normalisant el nostre lèxic», crea l'Institut d'Estudis Valencians amb diverses seccions, una de les quals, la Secció Filològica, «s'ocuparà de l'estudi i coneixement de la llengua valenciana en tots els aspectes, en les varietats comarcal i unitat literària» (art. 2); i el Reglament interior afegí que «El Consell Provincial de València, a fi d'obtenir la màxima uniformitat lingüística.»

La Secció Filològica i l'Institut tenien com a secretari general Carles Salvador; de la primera era membre Manuel Sanchis Guarner.

L'Institut d'Estudis Valencians, que en abril ja entrà en contacte amb l'homòleg Institut d'Estudis Catalans amb una visita a P. Fabra, impartí cursos, avalà publicacions com la reedició de l'*Ortografia valenciana. Curs elemental*, de C. Salvador, en 1937, destinada als cursos i que fou editada pel Consell Provincial i no per l'Institut perquè els estatuts d'aquest prohibien la publicació amb el seu nom, de llibres que no hagueren estat discutits prèviament pels seus membres, per bé que l'Institut feia seues les normes, però afegint que «reformaran pel temps si cal, com ho fan totes les acadèmies de la llengua del món, aquells punts ortogràfics i gramaticals que deguen ser reformats segons els estudis científics aconsellen sense oblidar el parlar popular i el col·lapse de sigles que la nostra llengua portà.»

En el mateix volum s'anunciava la imminent aparició de dues obres més de C. Salvador, una *Fonètica* i una *Sintaxi valenciana*.

(1) *Reglament de l'Institut d'Estudis Valencians*, València 1937.

Veg. A. Girona, *Guerra i revolució al País Valencià*, València 1986, Tres i Quatre, pàgs. 519 i 524.

No he trobat cap paper a l'Arxiu de la Diputació Provincial de València (durant la guerra denominada Consell Provincial) sobre l'Institut d'Estudis Valencians.

És a dir, l'IEV feia classes, editava o avalava textos i, per tant, podem pensar que tindria la intenció de preparar obres de referència per a tots, tot considerant que, entre elles, el *buit* més sentit era el d'un *Diccionari General*.

b) *La tasca de Carles Salvador*

Carles Salvador, promotor del fabrisme al País Valencià i convençut impulsor de la normalització lingüística plena, tot seguint els passos de Catalunya i de P. Fabra, era ja autor d'una *Morfologia valenciana*, publicada per L'Estel en 1935, d'una *Ortografia valenciana* (1934), i d'un *Vocabulari ortogràfic valencià* (1933), de més de 6.000 mots, i ja tenia enllestides i anunciades una Fonètica i una Sintaxi, com hem dit.

A més, sembla que tenia en preparació el *Vocabulari castellà-valencià*, inèdit, que conserva, encara que incomplet, la seua filla Sofia Salvador, a la qual agraïsc la consulta d'aquest document, que espere estudiar aviat. Dic açò perquè en 1932, en carta a Adolf Pizcueta publicada per V. Simbor, C. Salvador aconsellava de fer un vocabulari castellà-valencià en lloc d'un diccionari valencià-castellà «perquè avui els que sabem escriure en valencià també sabem el castellà, però molts que escriuen castellà no saben el valencià.» Tot seguit extracte les dades principals d'aquest *Vocabulari castellà-valencià*, inèdit, de Carles Salvador:

Abreviacions: 82 III pàgines
 Breu llista de noms geogràfics: 464 pàgs.: 21
 Breu llista de noms propis: 186 pàgs.: 9

Register for free at <https://www.scipedia.com> to download the version without the watermark

	<i>mots</i>	<i>pàgines</i>
A -	4.878	218
B -	1.431	65
C -	4.431	162
CH -	307	11
D -	3.032	127
E -	2.134	68
F -	1.148	46
G -	1.045	46
H -	410	18
I -	1.878	73
J -	321	14
K -	18	1
Ll -	56	3
N -	507	20
Ñ -	12	1
O -	672	27
Q -	186	8
U -	258	10

V -	1.006	41
W -	3	1
X -	7	1
Y -	48	3
Z -	319	13

Mots del <i>Vocabulari</i>	24.153
Mots en l'obra.....	24.885
Pàgines de l'obra.....	1.011

Estava en elaboració la E amb 2.134 mots fets, i faltaven les entrades corresponents a les lletres L - M - P - R - S i T.

A continuació presente una mostra de mots del vocabulari:

A (pàg. 218 i última)

Azulejo, m. Manisa, rajola de Manises || Bot. Blauet.
Azulino, na, adj. Blavenc, blavós.
Azumar, v.a. Enllustrar els cabells.
Azumbrado, da, adj. Mesurat amb mesura d'una vintena part d'una arroba.
Azumbre, m. Mesura
Azuzador, ra, m.i.f. Atiador.
Azuzar, v.a. Atizar.
Azuzán, m. Enredrador, posador de mal.

B (pàg. 11)

Barandilla, f. Baraneta.
Barata, f. fam. Barata.
Baratador, m. Cambiador.
Baratar, v.a.ant. Baratar.
Barateria, f. Mar. Barateria.
Baratero, na, m.i.f. Barater.
Baratijas, f. pl. Futeses, coses de poca valor.

C (pàg. 54)

Cedente, p.a. Cedent
Ceder, v.a. Cedir || Transferir, donar || v.m. Minvar || Afluixar || Resultar.
Cedilla, f. fam. C. Trencada.
Cediza, f. Carn escalfida.
Cedria, f. Cedria, reina del cedre.
Cedrino, na, aj. Cedrí, cosa de cedre.

Ll (pàg. 1)

Llaga, f. Llaga.
Llagar, v.a. Llagar.

SCIPEDIA

Register for free at <https://www.scipedia.com> to download the version without the watermark

Llama, f. Flama.
Llamada, f. Crida, cridada || Nota.
Llamador, ra, m.if. Cridador. || Trucador
Llamamiento, m. Crida.

O (pàg. 13)

Omblico, m. Llombrícol de Venus. || Melic.
Ombria, f. Ombria, ombra, ubaga.
Ominar, v.a. Augurar, pronosticar.
Ominosamente, adv. Ominosament.
Ominoso, sa, adj. Ominós, funest.

Cal tenir en compte aquests antecedents, abans d'insistir en el fet que només faltava un diccionari per completar els instruments de recuperació lingüística i a més seguir les actuacions de Barcelona (en concret l'edició del *Diccionari General de la Llengua Catalana*, de 1932).

Supose que, quan el 25 de març de 1937 va ser elegit secretari general de l'Institut, un dels projectes de Carles Salvador deuria ser aquest: fer un diccionari en equip, tan ampli com fóra possible. Declaracions de J. Giner ens confirmen el supòsit. Només la guerra impedí la realització completa de la idea.

c) *El paper de Beüt i Belenguer*

Register for free at <https://www.scipedia.com> to download the version without the watermark

Emili Beüt entrà a treballar a l'Institut com auxiliar administratiu el mateix 1937; allí va conèixer Carles Salvador, amb qui tingué una bona amistat, i actuà fins que el 30 de juny de 1938, al quedar en suspens les tasques de l'Institut, passà com empleat a l'Arxiu Provincial de la Diputació.

Sembla que a la fi de la guerra es va emportar materials de l'Institut a sa casa, entre ells les fitxes del Diccionari.

L'altra persona que, sembla, es va emportar també fitxes a indicació de C. Salvador va ser, segons em suggerixen tant Sofia Salvador com Josep Giner, Pere Queralt, membre de Lo Rat Penat abans de la guerra. Malauradament no hem trobat Pere Queralt, i per tant no sabem les fitxes que s'emportà ni el seu parador actual.

El mateix Beüt, anys després, utilitzaria les fitxes del Diccionari com a font de la *Gramàtica* de Lo Rat Penat de 1976, feta per un grup de professors del centre, tot seguint les Normes de Castelló i el *Vocabulari ortogràfic* de C. Salvador de 1933. Aquesta nova gramàtica, precisament, substituïa com a llibre de text per als cursos de l'entitat la *Gramàtica valenciana* de Carles Salvador i a més completava el lèxic amb un buidatge d'obres de Mascarell Gosp (*De la vall al cim*)² i de Maria Ibars –fitxes que Alfons Vila ha trobat en un altre paquet de l'arxiu Beüt– i introduïa en les cèdules de l'IEV unes

(2) L'existència a l'Arxiu Beüt d'un paquetet de fitxes d'un llibre de Mascarell Gosp em va fer pensar que la resta de fitxes eren segurament les del llibre de Mascarell de la postguerra, però ara crec, clarament, que no. Veg. Apèndix I.

interessants correccions/eliminacions de 27 paraules per considerar-les no valencianes i que relacione tot seguit:

Acomiadar
alдарull
apaivagar
atapeït
cercar
cobejança
doncs
eixerit
esbart

escaient
esdevenir
esporuguit
estona
fraura
gaire
guaitar
infantar
llavors

palés
quelcom
recança
recés
romandre
tanmateix
trepitjar
xafarderia
xuclador

2.- ANÀLISI LEXICOGRÀFICA DE LES FITXES³

En total ens han arribat 326 fitxes del Diccionari de l'IEV, cadascuna amb una entrada, les característiques gramaticals i una definició o dues per vocable en català. No hi consten exemples, ni locucions ni ús, ni la traducció castellana o, en els casos escaients, els tipus de verb.

No he pogut conèixer la font utilitzada; únicament he pogut constatar que tots els mots són al Diccionari Fabra de 1932 i que la major part d'entrades no són habituals en el parlar valencià. En concret tenim:

Register for free at <https://www.scipedia.com> to download the version without the watermark

– Mots literaris usats a València i en Lo Rat Penat: *embaumar*, *abrandar*.

– Mots no vius a València, dels quals disposem de sinònims clars com: *fuet* per *assot*, *regalimar* per *regallar*.

– Mots vius a València; els menys: *a usades*, *estalviar*.

– Arcaismes : com *occir*, *sadollar*, *romandre*.

– Mots sens interès lexicogràfic: *mag* i *xinés*.

Com a part, i minsa, d'un Diccionari d'amples pretensions, la majoria de les definicions presenten mots que no consten a l'entrada i que, comptades, augmentarien el *contingut* del Diccionari en 1521 mots més, però d'ús en general corrent a València, excepte en alguns casos com ara *sortir*, *closca*, *vermella*, *hom*, *entremaliat*, *estri*.

LITERARIS

abrandar
aital
albirar
aleshores
antuvi
assolir
brou

NO VIUS amb sinònims

amarar
core-cuita
empassar-se
encalçar
força
ganyota
gaudi

VIUS

apleret
arrecerar
arrufar
astorat
atabalar
ausades
boig 'tonto'

ARCAISMES

cercar
decebut
faisó
occir
pregon
quelcom

(3) A les pàgines del setmanari *El Camís* s'insisteix reiteradament en la necessitat d'un diccionari valencià. Vegeu-ne alguns exemples a l'Apèndix II.

capteniment	gratar	desempellegar
cobejança	gronxar	donyet
doll	guarir	drecera
esbaumar	llauna	encisar
esbrinar	trigar	escanyolit
esponerós	trucar	esplaiar
esvair	xacra	estalviar
estona	xuclador	minso
gaire		somicar
matusser		
palés		
recança		
sengles		
tarannà		
trempat		

Les definicions són fetes de tres maneres:

— amb un sinònim:

allongar, v. 'allargar'

— amb una explicació clara i breu:

albirar, v. 'veure de lluny'

— amb dues o tres accepcions diferents:

Sense separar amb punt i coma

amoinar, v. 'no deixar estar tranquil, inquietar, preocupar'.

acomodar, v. 'acomodar passant d'una pel damunt, afalagar'.

En les definicions s'aprecia una bona autonomia d'adaptació a l'hora de copiar o imitar les fonts de gran interès.

a) s'usa sinònims valencians i coneguts

aixecar, v. 'alçar'

enfonsar, v. 'afonar'

ensopegar, v. 'entropessar'

escombrar, v. 'agranar'

nafra, v. 'ferida'

Sempre sense trencar la normativa:

acomiar, v. 'acció de separar-se' (no usa despedir).

b) Ús de morfologia i variants formals valencianes.

ablamar, v. 'fer traure flama' (Dicc. Fabra, *treure*).

assedegat, +ada, v. 'que patix set'.
esfereidor, v. 'que colpix'.
usa jaure, com entrada, no jeure.
usa sènia, vetllar.
en fuetada, 'colp de fuet' (Fabra *cop*).

c) Canvis a la font o al Fabra, sempre simplificant la definició, de la mateixa manera que actua Ferrer Pastor en el *Diccionari General* de 1985.

abastar, 'haure allò' / al Fabra tres definicions, i la forma *haver*.
abrandar, v. 'inflamar, donar violència al foc somort', (separat només amb una coma i canviant *somort* / al Fabra).
tammateix, v. 'expressa que una cosa és fàcil que succeisca', (per Fabra *ocorri*).

Altres com el Fabra,
somicar, v. 'ploriquejar'.

d) Ús de variació sinonímica a fi de fer-se entendre.

despesa: f. 'allò que es despen o gasta'.
emmirallar-se, v. 'veure un objecte formada la seua imatge en un mirall o espill'.
esglaiar, 'causar esglai, por'.
regalar, 'essent regalar / a vosaltres'.
regalimar, v. 'degotar, caure a regalims'.

e) Entra expressions com:

antuvi (de bell) loc. adv. 'de primer moment'.
frec, m. fregament / a frec, loc. adv. 'a punt', molt, a la vora.
a usades, la introdueix com adverbi.

Les fitxes conservades constitueixen un vocabulari ric, literari i no col·loquial, present al *Diccionari Fabra* i també als diccionaris i vocabularis valencians des del *Diccionari de la rima* de Josep Giner i F. Ferrer Pastor (1956) i el *Vocabulari valencià-castellà* de F. Ferrer Pastor publicat per Sicània en 1960, en gran majoria (tots menys *aital*, *arrabassador*, *bequejar* –no al Fabra, sí *bequetejar*; no al *Diccionari de la rima*–, *capteniment*, *desempellegar* –sí *desempallegar*).

Són entrades absents, en canvi, als diccionaris anteriors, en concret els vocabularis ortogràfics del pare Fullana i de C. Salvador i també als diccionaris de tradició valenciana de Martí Gadea, Llombart o Escrig.

Register for free at <https://www.stipedia.com> to download the version without the watermark

També són mots, en una gran part, registrats per primera vegada en un diccionari valencià, i per tant ben significatius del canvi de mentalitat i d'usos lexicogràfics a València.

A continuació reproduïsc les fitxes de l'Arxiu Beüt i Belenguer:

Vocabulari

- Abastar.* v. Haure allò que és en lloc alt o distant.
Abillar. v. Guarnir d'ornaments, adornar.
Ablamar. v. Fer traure flama a un cos en combustió.
Abrandar. v. Inflamar; donar violència al foc somort.
Acomiadar. v. Acció de separar-se d'alguna persona, saludant-la o donant-li adéu.
Adonar-se. v. Advertir, no passar-li desapercebuda una cosa.
Adreça. f. Indicació del lloc on hom habita.
Aguaït. m. Acció d'observar amb atenció, procurant no ésser vist.
Aital. adj. Mot amb que es designa una persona que un no sap o no vol dir.
Aixecar. v. Alçar.
Ajud. m. Acció d'ajudar, ajuda.
Albirar. v. Veure de lluny alguna cosa sense distingir-la bé.
Aldarull. m. Soroll, confusió, avalot.
Alegreï. m. Manifestació d'alegria.
Aleshores. adv. En aquell moment; en tal cas.
Allargar. v. Allargar.
Amarar. v. Penetrar un líquid algun cos sec.
Amatent. adj. Disposat a fer; a punt de fer.
Amoinar. v. No deixar estar tranquil, inquietar, preocupar.
Amoixar. v. Acariciar passant la mà pel damunt; afalagar.
Ampit. m. Barana posada en llocs alts per tal d'evitar caigudes.
Andana. f. Obra construïda en les estacions dels ferrocarrils per a facilitar l'accés dels viatgers als trens, la càrrega i descàrrega, etc.
Angoixa. f. Opressió, respir fatigós, ansietat.
Anorrear. v. Anihilar, abatre completament.
Antuvi (de bell) loc. adv. De primer moment, abans de tota altra cosa.
Apaivagar. v. Calmar un estat d'excitació, agitació, violència en algú o alguna cosa.
Arrabassador, ora. adj. Que pren violentament alguna cosa a algú.
Arrecerar. v. Posar a recer, a l'abric d'alguna cosa.
Arrenglerar. v. Posar formant renglera.
Arrufar. v. Contraure alguna part de la cara fins a arrugar-se la pell.
Assabentar. v. Fer sabedor algú d'alguna cosa.
Assajar. v. Provar alguna cosa abans d'usar-la.
Assedegat, ada. adj. Que patix set.
Assolir. v. Aconseguir.
Astorat, ada. adj. Que és causa d'un gros espant.
Atabalar. v. Fatigar el cervell, torbar els sentits.

Register for free at <https://www.scpedia.com> to download the version without the watermark

- Atapeït, ida.* adj. Fet més compacte per disminució dels intersticis.
- Atényer.* v. Aconseguir, assolir.
- Aturar.* v. Detenir en un lloc.
- Ausades.* adv. Certament, en veritat.
- Avesar.* v. Acostumar
- Baldament.* conj. Encara que, mal que.
- Baralla.* f. Acció de barallar-se, de disputar. / El joc complet de cartes.
- Barbotejar.* v. Parlar entre dents, fer botiges.
- Barrejar.* v. Mesclar.
- Basqueig.* m. Desfici que se sent quan es té ganes de vomitar.
- Bequejar.* v. Donar-se el bec els ocells.
- Blasme.* m. Acció de censurar, desaprovar, algú o alguna cosa.
- Boig, oja.* adj. Dit de la persona de curt enteniment.
- Bolet.* m. Planta tal·lòfita, formada per un casquet sostingut per un peu.
- Botxí.* m. El qui executa les penes de mort i altres penes corporals.
- Bramul.* m. Crit del bou. / Soroll molt fort del vent o de la mar.
- Bramular.* v. Fer bramuls.
- Brou.* m. Líquid alimentós que resulta de coure un menjar amb aigua i espècies.
- Brusent.* adj. Que té ardor, ardent.
- Cabòria.* f. Preocupació, cavil·lació, especialment sense fonament.
- Caire.* m. Aspecte d'un persona o cosa.
- Caldre.* v. Ser necessari.
- Cambrer, era.* m. i f. Persona que en les fondes té cura de les cambres o servix a la taula en un establiment públic.
- Canelobre.* m. Candeler gros de dos braços o més.
- Capteniment.* m. Manera de captenir-se.
- Captenir-se.* v. Obrar de tal o tal manera en una circumstància determinada.
- Caserna.* f. Edifici destinat per a allotjament de tropes.
- Catúfol.* m. Recipient per a traure aigua de les sènies.
- Cel·la.* f. Cambra o habitació d'un religiós, d'un estudiant, d'un pres, etc.
- Cercar.* v. Buscar.
- Clos, osa.* adj. Circuit completament.
- Cobejança.* f. Acció de desitjar vivament o il·licitament un cosa.
- Cobejós, osa.* adj. Que té cobejança.
- Colpir.* v. Afectar d'una impressió forta, sobtada.
- Confegir.* v. Refer una cosa trencada ajuntant-ne les peces. / Pronunciar separadament les lletres i les síl·labes de cada paraula, i després ajuntar-les.
- Cordar.* v. Ajustar al cos una peça per mitjà de botons, cordons, etc.
- Còrpora.* f. El cos d'una persona o animal.
- Corprendre.* v. Captivar el cor d'algú.
- Corre-cuita (a)* adv. Amb presses.
- Cuitós, osa.* adj. Que es dona presa a fer una cosa.
- Cura.* f. Atenció a vetlar pel bé o pel bon estat d'algú o d'alguna cosa.
- Decebut, uda.* adj. Efecte d'esser enganyat amb falses aparences.

Register for free at <https://www.scipedia.com> to download the version without the watermark

- Dedins.* adv. Dins.
- Deesa.* f. Divinitat femenina dels gentils.
- Deixeble, ebla.* m. i f. El qui rep ensenyament d'un mestre.
- Dempeus.* adv. Damunt els peus, dret.
- Desempellegar.* v. Alliberar-se d'alguna ocsa que ens fa nosa.
- Desenvolupar.* v. Fer cessar d'estar envolupat, envoltat, rodejat.
- Deslliurar* (donar a llum?)
- Despesa.* f. Allò que es despén o gasta.
- Deturar.* v. Impedir d'anar endavant.
- Diaca.* m. Eclesiàstic que ha rebut la segona de les ordes majors.
- Disbauxa.* f. Excés condemnable, inacostumat.
- Doll.* m. Raig d'aigua o altre líquid que brolla amb força.
- Doncs.* conj. Denota la conseqüència o conclusió d'allò que precedix.
- Donyet.* m. Mal esperit entremaliat que, segons creença popular, viu en certes cases.
- Drecera.* f. Senda o camí que porta dret a una banda.
- Eixancarrat, ada.* adj. Que està amb les cames eixamplades.
- Eixerit, ida.* adj. Viu, despert.
- Eixorc, orca.* adj. Estèril.
- Embadalir.* v. Suspendre l'ànim d'algú la contemplació d'una cosa.
- Embaumar.* v. Omplir de bona olor, perfumar.
- Emmirallar-se.* v. Veure un objecte formada la seua imatge en un mirall o espill.
- Empassar-se.* v. Fer passar un cosa gola avall.
- Empényer.* v. Moure o tractar de moure alguna cosa exercint una pressió.
- Empenyorar.* v. Donar alguna cosa en penyora.
- Emprar.* v. Fer servir alguna cosa a un fi, usar.
- Empremia.* f. Marca, senyal que deixa una cosa en una altra.
- Encabir.* v. Fer cabre, introduir.
- Encalçar.* v. Córrer darrere algú per atrapar-lo.
- Encisar.* v. Captivar per un atractiu poderós, la seua bellesa, gràcia, etc.
- Enderrocar.* v. Tirar a terra, desfer, una construcció.
- Endreç.* m. Manera com hom disposa alguna cosa.
- Enfonsat, ada.* adj. Afonat.
- Enfurismat, ada.* adj. Irritat.
- Enginy.* m. Habilitat, aptesa, a trobar els mitjans d'aconseguir o d'executar alguna cosa.
- Enlloc.* adv. En cap banda.
- Enraonia.* f. Enraonament de la gent sobre algú o alguna cosa.
- Enrinxolar-se.* v. Caragolar-se en espiral.
- Ensems.* adv. Junts un amb l'altre; ahora.
- Ensopegar.* v. Entropessar.
- Ensopit, ida.* adj. Estat del qui està mig adormit.
- Entrebanc.* m. Allò que destorba, obstacle.
- Enuig.* m. Fort desplaer, contrarietat.
- Enutjar.* v. Causar enuig.
- Envers.* prep. Cap a la banda de.

- Enyor.* m. Pena o dolor per l'absència, la pèrdua d'alguna cosa o persona.
- Esbargiment.* m. Acció i efecte d'esbargir-se, de lliurar-se a entreteniments, esports, etc.
- Esbart.* m. Multitud de persones o animals.
- Esborrar.* v. Fer desaparèixer allò que està escrit, dibuixat, etc.
- Esbrinar.* v. Separar els brins d'una planta. / Posar en clar una cosa.
- Escaient.* adj. Encertat, oportú.
- Escanyolit, ida.* adj. Molt prim.
- Escaure.* v. Caure bé, ésser escaient.
- Escletxa.* f. Tall o obertura estreta.
- Escolar-se.* v. Sortir un líquid d'un recipient etc. passant per un forat, canal, etc. / Córrer una cosa per damunt d'una altra.
- Escombrar.* v. Agranar.
- Esdevenir.* v. Ocórrer, succeir.
- Esfereïdor, ora.* adj. Que colpix d'espant.
- Esgarrifador, ora.* adj. Que produïx esgarripança.
- Esgarrifança.* f. Tremolar amb sensació de fred causat per un accés de febre, per una emoció, etc.
- Esglaiar.* v. Causar esglai, por.
- Esgotat, ada.* adj. Que està buit completament, fins a la darrera gota.
- Esguard.* m. Mirada, ullada. / Consideració, mirament.
- Esmaperdut, uda.* adj. Que ha perdut l'esme.
- Esme.* m. Estat conscient d'allò que ens passa.
- Esmenar.* v. Corregir, llevar defectes.
- Esmement.* m. Coneixença, notícia o memòria d'una cosa.
- Esmorteir.* v. Fer menys viva, intensa, violenta alguna cosa.
- Espaordir.* v. Fer agafar por.
- Esplaiar.* v. Donar expansió a un sentiment.
- Esponerós, osa.* adj. Ufanós.
- Esporuguit, ida.* adj. Que està ple de por.
- Esquerp, erpa.* adj. Que defuig el tracte de la gent, que es mostra irritable.
- Estalviar.* v. No consumir, no despendre, no emprar alguna cosa.
- Estança.* f. Habitació, apartament, on s'està algú.
- Estemordir.* v. Deixar com mort, especialment de por.
- Estol.* m. Conjunt de naus, esquadra. / Colla.
- Estona.* f. Espai de temps d'alguna durada.
- Estrafer.* v. Imitar més o menys bé una cosa d'un altre.
- Estrep.* m. Cadascuna de les anelles on descansen els peus del genet. / Graó que servix per a pujar i baixar d'un cotxe.
- Estripar.* v. Traure les tripes o l'interior d'alguna cosa.
- Esvair.* v. Dissipar.
- Esverat, ada.* adj. Que ha perdut la presència d'esperit, l'esme.
- Faisó.* f. Manera.
- Falaguer, a.* adj. Que atrau per les maneres agradoses, cortesos.
- Fal·lera.* f. Inclinació envers alguna persona o cosa que ens porta a desitjar-la a tot moment.
- Fallida.* f. Situació d'un comerciant que cessa de fer els seus pagaments.
- Fallir.* v. Fer falla alguna cosa en el moment en què la necessitem.

- Fàstic*. m. Sentiment desagradable que en causa un cosa que ens repugna.
Feblesa. f. Mancança de força, vigor, etc.
Feixuc, uga. adj. Dificil de moure, d'alçar, a causa del seu pes.
Feixuguesa. f. Qualitat de feixuc.
Feréstec, ega. adj. Dit d'un animal indòmit no domesticat.
Fermall. m. Allò amb qué es ferma o lliga alguna cosa.
Fesomia. f. Fisonomia.
Flaire. f. Olor.
Flonjar. v. Posar flonja alguna cosa.
Flonjo, a. adj. Tou i esponjós.
Follia. f. Esta del qui ha perdut la raó.
Foragitar. v. Traure a fora, expulsar.
Força. adv. En gran quantitat.
Frau. m. Acció d'enganyar algú per procurar-se un avantatge en detriment d'ell.
Fraura. f. Receptacle de la fraulera, carnós i aromàtic, sobre el qual s'inserixen els fruits.
Frec. m. Fregament. / loc. adv. A punt, molt a la vora.
Fressa. f. Soroll, brogit continuat.
Frèvol, a. adj. Flac de forces, sense vigor.
Fruir. v. Sentir un viu plaer, gaudir.
Fuet. m. Corretgeta, cordeta, etc. ficada a un mànec, amb què es colpeja els cavalls.
Fuetada. f. Colp de fuet.
Gaire. adv. Molt.
Gairebé. adv. Amb poca diferència, quasi.
Gamarús. adj. Dit d'un home ignorant i d'escassa aptitud.
Ganyota. f. Contracció del rostre o gest burlesc.
Gaudi. m. Acció de gaudir.
Gaudir. v. Sentir un viu plaer.
Gelosia. f. Amor, afecte, recelós del qui tem que un altre li pot ésser preferit.
Gorja. f. Gola.
Gosadia. f. Audàcia.
Gosar. v. Tenir el coratge suficient per a fer alguna cosa.
Gratar. v. Fregar amb les ungles.
Groller, a. adj. Bast, poc fi.
Grolleria. f. Qualitat de groller.
Gronxar. v. Moure un cos suspés, etc. d'una banda a l'altra.
Guaitar. v. Vigilar amb l'esguard un indret, el camp, el mar. etc.
Guarir. v. Restituir la salut, alliberar d'una malaltia.
Hoste, essa. m. i f. Persona allotjada en casa d'altri.
Indefugible. adj. Que no es pot defugir.
Indret. m. Lloc determinat.
Infantar. v. Parir, posar al món.
Insospitat, ada. adj. No sospitat.
Inversemblant. adj. Que no té l'aparença de veritat.
Isolat, ada. adj. Aïllat, que està sol.
Jaure. v. Estar algú o algun animal estés ben llarg a terra, en un llit, etc.

- Joquer*. m. Lloc on van a dormir els ocells.
- Jueu, eua*. m. i f. Persona de raça hebrea que profesa la religió de Moïses.
- Llanguir*. v. Patir de decaïment físic o moral.
- Llauna*. f. Planxa de ferro estanyada.
- Llavors*. adv. Aleshores.
- Llefiscós, osa*. adj. D'una viscositat enganxosa.
- Lleure*. m. Temps lliure fora de les ocupacions.
- Llisgar*. v. Moure's sobre la superfície d'un cos suaument.
- Llogar*. v. Donar o prendre a lloguer.
- Lloguer*. m. Preu convingut pel qual el propietari d'una cosa en cedix l'ús a algú.
- Mag*. m. Individu d'una casta religiosa de l'antiga Pèrsia.
- Magatzem*. m. Local destinat a guardar mercaderies.
- Malendreçat, ada*. adj. Disposat a arranjat de quasevol manera.
- Malgrat*. prep. Sense que siga obstacle l'oposició d'algú o d'alguna cosa.
- Mantega*. f. Substància grassa que s'obté de la llet o de certs fruits.
- Manyac, aga*. adj. De condició suau, dócil.
- Manyagueria*. f. Qualitat de manyac. / Afalac.
- Maragda*. f. Pedra fina de color verd i de gran duresa.
- Marbre*. m. Pedra calissa susceptible de poliment, de diversos colors.
- Masegar*. v. Sotmetre alguna cosa a pressions, fregadissos, etc. que tendixen a emmatxucar-la.
- Matusser, a*. adj. Que treballa grollerament; fet grollerament.
- Melangia*. f. Tristesa vaga, ombrívola i duradora.
- Minso, a*. adj. De poc gruix i consistència; escàs.
- Missatger, a*. m. i f. El qui porta un missatge o comunicació oral o escrita.
- Mitjançant*. prep. Per mitjà de; a condició de.
- Mormolar*. v. Murmurejar.
- Nafra*. f. Ferida.
- Nafrar*. v. Ferir.
- Neguitejar*. v. Donar inquietud, molèstia.
- Noces*. f. pl. Boda, núpcies.
- Nosa*. f. Cosa que embarassa o destorba.
- Occir*. v. Matar.
- Pagés, esa*. adj. Home, dona, del camp.
- Palés, esa*. adj. Clar, evident.
- Paorós, osa*. adj. Que infon por.
- Parrac*. m. Pedaç de roba molt usada.
- Parrup*. m. Cant del colom, de la tórtora.
- Parrupejar*. v. Fer el colom, la tórtora, el cant dit parrup.
- Péixer*. v. Pasturar.
- Perllongar*. v. Fer més llarga alguna cosa.
- Petar*. v. Fer un soroll sec una cosa que es trenca, es bada, esclata, etc.
- Petjada*. f. Senyal que deixa el peu a la terra per on ha passat.
- Pinassa*. f. Fulles seques de pi.
- Pleret (a)* loc. adv. A poc a poc.

- Porpra*. f. Matèria colorant vermella.
Pregnant. adj. Que empeny vivament a fer una cosa.
Pregon, ona. adj. Que té profunditat, que es fica molt endins.
Préssec. m. Fruit del presseguer, comestible i carnós.
Proïsme. m. Els nostres semblants.
Poruc, uga. adj. Que fàcilment agafa por.
Quelcom. pron. Alguna cosa. / adv. Un poc.
Rancúnia. f. Rancor arrelada, mala voluntat.
Randa. f. Punta de fil treballada amb agulla o teixida.
Raspall. m. Instrument format amb manolls de cerres, crins, etc. que servix per a traure la pols.
Raure. v. Anar una cosa a parar a un lloc.
Rebuf. m. Dita o paraula ofensiva que avergonyix.
Recança. f. Sentiment produït per allò que reca o dol.
Recar. v. Saber greu de fer o haver fet alguna cosa, doldre.
Recés. m. Lloc de retraïment.
Recloure. v. Tancar o posar en reclusió.
Regalimar. v. Degotar, caure a regalimes.
Repenjar-se. Recolzar-se.
Retret. m. Acció de retraure alguna cosa que volem es recorde.
Robí. m. Pedra preciosa, varietat vermella del corindó.
Roent. adj. Calent fins a esdevenir lluminós.
Romandre. v. No anar-se'n d'un lloc, no sortir d'un estat, no deixar d'esser alguna cosa.
Rondinar. v. Murmurar algú manifestant el seu malcontentament.
Ròneg, ònega. adj. Dit d'una cosa que és ella tota sola, sense acompanyament.
Saba. f. Líquid que circula a través del teixit vascular de les plantes.
Sadollar. v. Satisfer plenament la gana d'algú.
Safata. f. Peça plana de forma rectangular, ovalada, etc, per a portar alguns objectes o per a presentar alguna cosa.
Salze. m. Salicàcia arbòria o arbustiva, de rames erectes.
Secardí, ina. adj. Eixut de carns.
Segell. m. Estri ordinàriament de metall o cautxú amb què s'estapem les armes d'un sobirà, una divisa, etc. / Timbre de correus.
Seguici. m. Conjunt de persones que acompanya i segueix algú.
Sengles. adj. pl. Un per a cadascuna de dues o més persones o coses.
Servei. m. Acció de servir o ésser útil a algú o a algun ús.
Seure. v. Estar algú sobre un suport qualsevol de manera que el seu cos descanse sobre l'extrem inferoposterior del tronc.
Sobtat, ada. adj. Que es produïx de colp, d'improvís.
Somicar. v. Ploriquejar.
Sotjar. v. Observar algú o alguna cosa estant amatent al que puga esdevenir-se.
Superb, erba. adj. D'una magnificència, d'una bellesa que imposa.
Supèrbia. f. Excessiva estima de si mateix amb menyspreu dels altres.
Tanmateix. adv. Expressa que una cosa és fàcil que succeïxca.
Tarannà. m. Manera de procedir.

- Tenebra*. f. Obscuritat profunda.
Tibantor. f. Qualitat d'un cos flexible que ha esdevingut rígid.
Tija. f. Organ de les plantes que servix de sustentacle a les fulles, flors i fruites.
Tip, *ipa*. adj. Que ha menjat fins a satisfer plenament l'apetit.
Tothom. pron. Tota la gent.
Totxeria. f. Qualitat del qui té l'enteniment obtús.
Trair. v. Violar la fidelitat que devem a algú o alguna cosa.
Trapella. m. i f. El qui, amb habilitats, falsedats, arteries, procura enganyar els altres.
Trasbalsar. v. Traure les coses del lloc on estan per posar-les en un altre. / Afectar pregonament.
Traspuar. v. Un cos deixar passar un líquid a través de les seues porositats.
Trempat, *ada*. adj. En bon estat de salut.
Trepitjar. v. Esclafar, prémer alguna cosa movent reiteradament els peus.
Tret. m. (trets característics). Cadascuna de les línies del rostre; qualitat significativa, característica.
Trigar. v. Fer una cosa més tard del que cal, del que era d'esperar.
Trontollar. v. Moure's amb un ràpid moviment de vaivé.
Trucar. v. Picar a la porta.
Turmell. m. La protuberància del peroné i la de la tibia en el lloc on la cama s'ajunta amb el peu.
Tustar. v. Colpejar, pegar.
Usdefruit. m. Dret d'aprofitar-se dels fruits d'una cosa que es propietat d'altri.
Valva. f. Cadascuna de les dues peces que constitueixen la closca de molts mol·luscs.
Verinós, *osa*. adj. Que té, que porta, verí.
Vessar. v. Sortir el líquid, etc. contingut en un recipient.
Vinclar. v. Corbar una cosa flexible.
Vori. m. Substància blanca, dura, compacta, de què estan formades les dues dents sortints o defenses de l'elefant.
Xacra. f. Mal físic que patix algú com a deixalla d'un malaltia.
Xafarderia. f. Portar notícies d'un lloc a un altre per passatemps o malvolença.
Ximple. adj. De poc seny, poca-solta.
Xinés, *esa*. adj. Natural de la Xina.
Xuclador. m. Remolí impetuós.

3.- Com hauria estat el Diccionari de l'IEV

Açò que he assenyalat més amunt, sobre la novetat de bona cosa dels vocables registrats en les fitxes conegudes del Diccionari, ja mostra que hauria estat el primer diccionari modern valencià, el primer diccionari de l'època científica i filològica, que comença amb Carles Salvador i que supera l'anterior, acabada amb el pare Fullana, darrer filòleg valencià del segle XIX. Era el primer diccionari que hauria fet realitat els desitjos i opinions d'estudiosos com el mateix C. Salvador i Sanchis Guarnier, ja que aspirava a:

- Considerar com a pròpies totes les particularitats lèxiques de les terres catalanes, i acceptar i seguir el D.G.L.L.C. de Fabra.
- Reconèixer la riquesa lèxica valenciana i incorporar-la a la lexicografia catalana.

– Incorporar a la llengua literària, el ric i variat lèxic escampat per les comarques, després d'una rigorosa anàlisi: acurtar la separació llengua literària-llengua col·loquial.

– Fer un diccionari general pràctic, on constaren el lèxic general català i el lèxic valencià, és a dir, un diccionari convergent des del respecte a cada varietat.

D'eixa manera, el Diccionari haguera contingut:

a) Vocabulari literari no viu a València, en general el de les fitxes i el present al *Vocabulari ortogràfic valencià* de Carles Salvador.

Abans d'ahir	eixarcolar	papallona
alzina	enllaminir	safata
armilla	esquitxar	síndic
arrencar	esverar	xemeneia
becaina	fòtil	xiscladissa
calamarsa	gessamí	
càstig	llobí	
còdol	manllevar	

Parleu bé, de C. Salvador:

Castellanismes amb correspondència

acurrucar - arraulir-se (no esmenta arropir-se).

agüelo - avi, iaio.

escaló - graó, grasó (no esmenta escaló).

hutxa - guardiola (no vidriola).

munyeca - monyica / canell.

despego - desmenjament.

b) Els valencianismes o mots vius a València, privativament, que extrac de quatre fonts.

<i>Vocabulari ortogràfic</i> C. Salvador	<i>Maniquí d'Argila</i>	<i>Diccionari Rima</i> (i article de Giner a <i>El Camí</i>)
acatxar-se	a soles	bac
agüelo	acaçant	clec
aines	argilaga	creïlla
aixeta	bolleta	denou
bròfec	corfa	desset (no désset)
cudol	el manco	dihuit
después ahir	fer el desmenjat	divorç
esbarzer	guerxo	eixem /No Fabra
hui	mos	guilopo (sí)
llepassa	nuc	òbila/ (òliva-Salvador)
novença	reguinyar	pèntol / No Fabra
sària	rogle	quebrasa
talús	romer	
tomata	vesprada	vènit

vore
xuplar

vèrtula

Val a dir que la *Gramàtica*, de C. Salvador, editada posteriorment a la guerra, presenta una part dels mots usats en les obres dels anys 30:

a boqueta nit	nugat
alamon	pantaix (panteix, 'vocabulari ortogràfic')
cànter	pobrea
colombaire	rampell
cotó-en-pel	reguiny
empomar	rostària
esguít	taral·lirot
esvirar	ventalla
foia	voler
fotja	

També es troben en aquella *Gramàtica valenciana*, catalanismes com ara:

desset/disset	resquitx
encalçar	taral·lirot
fumarel·la	xemeneia
pessigolles	xiscladissa

c) S'hagueren eliminat castellanismes i vulgarismes, com C. Salvador demanava:

abogat	pobrea
acurrucar	quixal
desapego	Visantet

d) S'haguera comès algun error formal per imitació del barceloní: amarar / dalit.

e) Per l'estat de la investigació, tal vegada s'haguera pres com a catalans vocables com:

apoiar	combar
apretar	mentirós
asomar	

O, com a no català: escaló

f) S'haguera acceptat, pràcticament tot el D.G.Ll.C.

g) De segur, que tot i acceptar com a bons tots els vocables, els del D.G.Ll.C. i els valencians amb tradició literària i extensió gran, s'haguera recomanat com a preferibles

(4) La necessitat que se sentia a l'època de fer un Diccionari elevat a un mateix nivell els lexemes valencians, la postula ben clarament Josep Giner (Guillem Renat), l'home que, al meu parer, millor ha sabut comprendre les necessitats lingüístiques valencianes modernes, a *El Camí* del 28 d'abril de 1934. Veg. Apèndix III.

També al diccionari que ens oferí juntament amb Ferrer Pastor en el *Diccionari de la rima valenciana*, 1955.

Vejau G. Colon, «Observacions al Diccionari de la Rima», *BSCC*, 1958, pàgs. 290-305, on encara hi afegí: arguell, atalbar, bossar, brull, ciricrossi, encanar-se, fussar, manisa, quet, rançal, seguera.

(5) Era tanta la necessitat de tenir Vocabulari castellà-valencià que ja al segle XIX, un autor anònim girà inversament el Diccionari Lamarca (Arxiu Nicolau Primitiu, 394,1). Allò mateix demanava D. Tossal de fer amb el Diccionari Fullana.

(6) *Gramàtica de la llengua valenciana* (València 1977), publicada per lo Rat Penat. Redactada «de conformitat amb la Declaració i Normes ortogràfiques» unificades aprovades en Castelló el 21 de desembre de 1982, «tenint present el contingut del 'Vocabulari Ortogràfic Valencià', fet amb tal motiu pel competent gramàtic Carles Salvador, soci de lo Rat Penat i publicat per l'Estel»; es van usar els materials trobats a l'arxiu Beüt, com hem dit, amb eliminació d'alguns mots.

els mots generals de nissaga clàssica per a l'ús literari, i en això molts valencianismes hagueren eixit reforçats.

És a dir, el Diccionari General Valencià l'hauriem tingut ja en 1937-38, sense haver hagut d'esperar a 1985, en què es publicà el *Diccionari general*, de Ferrer Pastor, encara fet segons les característiques del 1937.

Tot sembla indicar que el Diccionari de l'IEV hauria estat una mena de Diccionari General, sense exemples ni locucions, com era normal en aquells anys.⁴

4.- CONCLUSIONS

Hem arribat a la fi del trajecte i crec que ha quedat ben demostrat:

a) La relació de les fitxes estudiades amb el projectat Diccionari de l'IEV : les paraules de Beüt i de Giner, la tasca de C. Salvador i els objectius de l'Institut ho fan versemblant.

b) Les característiques integradores i convergents del lèxic registrat pel Diccionari, i la riquesa de l'escapçat diccionari.

c) El paper capdavanter i impulsor de Carles Salvador en el diccionari de l'Institut.

d) La guerra, com en altres camps, frenà l'evolució de l'estudi científic de la llengua i la creació de materials, repertoris d'ús i cultiu de la llengua.

e) La manca d'un Diccionari com el projectat ha propiciat el tall generacional entre els nascuts abans de guerra, posseïdors i seguidors d'un ric lèxic d'integració col·loquial-general-literari, i els nascuts després, posseïdors d'una llengua menys rica i seguidors d'un lèxic sancionat pel Diccionari Fabra, empobridor i encotillador, tot per no entendre bé una idea de J. Fuster, ara novament recordada per A. Ferrando i oposada a la idea d'estudiosos com M. Sanchis Guarner i C. Salvador, segons els quals cal arrelar-se tant com es puga a la llengua del poble.⁵

f) Qui millor simbolitza i sintetitza el contingut i característiques del Diccionari és al meu parer, Josep Giner, l'oblidat d'esta generació, alumne de Fabra, seguidor del seu model policèntric, de gran influència en tots els membres actius i triuñfadors de la generació, les idees del qual han estat fetes realitat per ells: C. Salvador, F. Ferrer Pastor, E. Valor, i ell mateix iniciador de la lexicografia moderna amb el *Diccionari de la Rima* de 1956.

g) Beüt i Belenguer admirà i seguí sempre Carles Salvador i les Normes de Castelló, a pesar de propiciar una nova gramàtica de Lo Rat Penat en 1977.⁶

EMILI CASANOVA

APÈNDIXS

—I—

De la vall al cim: Vocabulari

(D)

Sr. Beüt

Vocabulari del llibre de Mascarell.

Abastar, v. Haver allò que és en lloc alt o distant.

Acoblar, v. Reunir formant parella / Coordinar, reunir coses disperses.

Acomiadar, v. Despedir.

Afalagar, v. Demostrar amor i afecte. / Agradar, causar plaer.

Aferrissar-se, v. Agafar-se porfiadament en un combat.

Aital. adj. Tal.

Aixopluc. m. Lloc on posar-se a cobert de la pluja.

Alamon, En quantitat o abundor

Amanir, v. Preparar la vianda per poder-la menjar.

Animàlia. f. Animal nociu.

Aquissar, v. Incitar els gossos a envestir algú.

Assabentar, v. Fer sabedor d'alguna cosa.

Avinentesa. f. Ocasíó, oportunitat.

Baldar, v. Impedir una malatia o accident l'ús dels membres.

Baralla. f. Acció de barallar-se, de disputar. / Joc complet de cartes.

Barrejar v. Mesclar coses diverses.

Beneitó, ona. adj. Infeliç, ximplet.

Bleixar v. Respirar fatigosament.

Bram. m. Crit fortíssim

Calcigar. v. Posar el peu sobre la terra o alguna cosa.

Capgirar. v. Girar una cosa de dalt a baix. / Fer cedir, fer canviar d'opinió algú.

Capir. v. Entendre, comprendre, concebre.

Cantalada. f. Colp de cantal o pedra.

Cavalcada. f. Correguda o desfilada a cavall.

Cepell. m. Planta ericàcia, de dos peus d'alçada - Bruguera.

Cercar. v. Buscar.

Cogitació. f. Meditació, reflexió.

Consirós, osa. adj. Absorbit per un pensament o preocupació.

Copsar. v. Agafar al vol, empomar / Captar, aprehendre una idea, un cosa immaterial, al vol.

Comprendre. v. Captivar el cor d'algú.

Cuitós, osa. adj. Que es dona pressa a fer una cosa.

Desfallir. v. Perdre el coratge o ànim.

Deler. m. Desig vehement, anhel.

Perquè es veja el contingut lèxic que presenta la gramàtica, copie alguns dels mots a l'Apèndix IV.

- Desficaciat, ada.* adj. Destarifat, sense ficaci o enteniment.
Dissort. f. Mala sort, desgràcia.
Eixerit, ida. adj. Viu, despert.
Enrònia. f. Idea fixa pertinaç. / Mania, quimera.
Enrenou. m. Soroll, desordre, confusió.
Ensems. adv. Junts, juntament, l'un amb l'altre.
Esbargiment. m. Acció i efecte de lliurar-se a entreteniments, deports, etc.
Esbargir. v. Escampar, dissipar.
Escaient. adj. Que escau bé, encertat, oportú.
Escaure. v. Caure bé, venir bé.
Esturçar. v. Fer més curta o breu una cosa.
Esgarrifar. v. Causar estremiment, fer estremir.
Esglaiar. v. Causar por.
Esgotar. v. Buidar completament un recipient. / Exhaurir.
Esguard. m. Mirada, ullada. / Consideració, mirament.
Esmicolar. v. Reduir a miques alguna cosa.
Esmorteir. v. Fer menys viva o intensa alguna cosa.
Esquírria. f. Forta malvolença envers algú.
Estomordir. V. Causar una gran temor.
Estona. f. Espai de temps d'alguna durada.
Estrafer. v. Imitar una cosa d'un altre. / Canviar alguna cosa d'un mateix a fi de no ser reconegut.
Esviradís, issa. adj. Que s'esvira o esvara.
Frígola. f. Mata molt menuda i aromàtica. - Timó.
Gelosia. m. Amor, afecte recelós del qui tem que un altre li pot esser preferit.
Glatir. v. Bategar fortament.
Gorg. m. Clot gran, on s'entolla l'aigua d'un riu o barranc.
Gramalleta. f. Vestit que posaven als condemnats per la Inquisició.
Infantament. m. Acció de parir una dona.
Llavors. adv. En aquell temps o ocasió.
Malgrat. prep. Sense que siga obstacle l'oposició d'algú o alguna cosa.
Malmés, esa. adj. Fet malbé.
Minyó. m. Home jove.
Nombrós, osa. adj. Que és en gran quantitat.
Oncle. m. Germà del pare o de la mare.
Orri (a) loc. adv. Sense ordre ni compte, sense mesurar.
Pantaix. m. Respiració fatigosa.
Paorós, osa. adj. Que causa por.
Pebrella. f. Espècie de frígola de fulla ampla i gust picant.
Péixer. v. Pasturar.
Petjar. v. Posar el peu damunt alguna cosa.
Recança. f. Sentiment produït per allò que reca o dol.
Repropi. m. Gest involuntari que denota por, sorpresa, etc.
Riu-rau. m. Construcció rural on s'arplega, quan plou, el raïm de què es fa la pansa.
Rodalia. f. Conjunt de paratges de què està voltat un lloc.

Romandre. v. No anar-se'n d'un lloc, no sortir d'un estrat.
Romaní. m. Mata de la família de les labiades, de flors blaves i molt aromàtica.
Sacre. m. Rèptil semblant a l'escurçó, molt verinós.
Senill. m. Gramínia que creix a la vora de rius, fonts, ullals, etc.
Servar. v. Complir exactament allò a què un està obligat.
Sotjar. v. Observar algú o alguna cosa, espiar.
Tanmateix. adv. Expressa que una cosa és lògic que ocorrega.
Totxament. adv. Nèciament.
Trair. v. Fer traïció.
Trellat. m. Enteniment per al govern i direcció d'un afer.
Trescar. v. Caminar, trafegar, treballar, afanyosament.
Trontollar. v. Moure's amb un ràpid moviment de vaivé.
Turó. m. Elevació rosta del terreny.
Viarany. m. Camí estret.
Vilatge. m. Població poc important.
Xanxa. f. Cosa dita en burla.
Xardor. f. Calor sufocant.
Xotet, eta. m. i f. Cabrit.

—II—

a) Emili Calduch: «*Cultivem la nostra parla*» (1933).

«I per a remat. No crec que siga prou l'Academia de la Llengua per a ficar en un Diccionari tots els vocables que es gasten en un territori —vocables correctes i honests, s'enten—.[...]

Ningú més indicat que els mestres, per a dur en un llibre-registre un vocabulari de quantes paraules s'empleen per els veïns de cada poble. En eixa tasca podrien col·laborar els deixebles més majors, servint-los dit treball com a mèrit per a obtindre prèmits i atres distincions.»

b) Daniel Tossal, «*Parlem bé!*».

«Pensant açò se'ns ocorreix preguntar: ¿Quina labor poden fer els amics del valencià residents en els pobles?

Moltes vegades hem pensat en la restauració que podria fer-se de nostre idioma, potser àdhuc prescindint dels filòlegs, tansols amb recullir el tresor lexicogràfic que perdura escampat per eixos pobles de la muntanya, de la marina i de l'horta del País Valencià. Puix bé; entre les moltes coses amb que els valencianistes dels pobles podrien coadjuvar a esta noble mampra de cultura, potser la més eficaç seria la de col·leccionar paraules, locucions i modismes, vius encara en boca del poble i que de manera especial són emprats per les persones d'avançada edat, no contaminades, per fortuna, de les modes de malparlar en que amb tanta facilitat incorren els jóvens. Amb açò podria algun dia formar-se un vocabulari de paraules vives, de casticíssim regust,

que a tots ens serviria. Als mestres, per a l'ensenyança de nostra llengua als deixebles; als escriptors, per a valorisar la seua obra literària amb una riquesa de lèxic pur que li donaria justesa i nervi racial. A tots, per a demostrar-nos que nostre verb, tan denigrat, no es troba en tan gran decadència com volen suposar els que no l'estimen».[...]

NO DIGUES	SINÓ
asat	rostit
cànvit	canvi
prémit	premi
puchero	olla
playa	platja
palacio	palau
rasonament	raonament
osar	gosar
fundir	fondre
hi haxca	hi haja

c) Alvançador, «*Pebre roig valencianista*».

«7.- Mamprén o contribuix ardidament a la formació de cèl·lules valencianistes de la teua professió: obrer, dependent de comerç, metge, enginyer, arquitecte, farmacèutic, funcionari, advocat, capellà, professor mercantil, botiguer, industrial, rentista, empleat, etc.»

d) Enric Navarro, «*Diccionaris*».

«El nostre poble està necessitant, peremptòriament, un diccionari. No parlem del diccionari general de la llengua, car el Seminari de Filologia li dedica atenció preferent. No. El que trobem a mancar és el diccionari espanyol-valencià.

Caldrà encarir la necessitat? El bon diccionari és com la còmoda amplària d'un caminal construït amb tècnica eficient. Un caminal que té a les seues voreres ombres agradivols des de les quals és grat contemplar el paisatge i adonar-nos de com s'eixampla en infinitud de tons, de matissos i de modalitats, que són els sinònims, els adjectius, el caire graciós dels verbs que, en algunes contrades, aporten gala i elegància a la viva movilitat de la dignificació idiomàtica.[...]

Però, en fi de comptes, estos diccionaris són fets, com ja hem dit, per a què el poble canviara i entenguera l'equivalència entre ambdues llengües i s'avesara a parlar castellà. I heus ací la nostra dissort. Hem arribat a un punt que lo que necessitem és retindre les paraules que es fan escàpoles dels llavis de la joventut, del redós de la ciutat, dels escrits dels nostre autors.»

e) Daniel Tossal, «*Sobre un projectat homenatge*».

«Molt just i encertat el projecte d'homenatge suggerit per Carles Salvador en les darreres lliçons de Llengua Valenciana que ha professat en el decurs de la passada Setmana Cultural. [...]

Ara bé; com nosatres voldríem que l'homenatge consistira en alguna cosa eficaç i de profit per a la nostra causa, creem que, a banda els actes que en honor del P. Fullana es puguen realisar, tal volta lo més indicat fóra dur a terme un treball que alguna volta ha segut comentat entre nosatres i potser que àdhuc iniciat i tot. Es tracta d'oferir al P. Fullana el seu Vocabulari Valencià-Castellà girat al Castellà-Valencià. No cal encarrir la utilitat que a tots els valencians prestaria este Vocabulari.

El treball seria factible només amb que una cinquantena d'amants de la nostra llengua s'oferira a omplir paperetes, treball per al qual no es precisa ninguna preparació.»

f) Idem, «Col·laboració».

«[...] contribuint d'esta manera a la confecció del Diccionari Valencià que encara està per fer, tasca que segurament un dia o altre han d'acometre alguna de les esmentades institucions culturals.

Com es vorà, es tracta d'aportar materials per a l'obra, cada vegada més imprescindible, de catalogar tota la riquesa lexicogràfica que escampada i amb imminent perill de perdre's, hi ha per les viles i pobles de tot el País.[...] però el poble tot té el deure d'ajudar en la mida de les seues forces, en esta labor tan senzilla com agraosa per als que de veres amen l'idioma del poble valencià. [...] per tota la nostra Terra tenen possibilitats d'arreglar de boca de camperols i mariners i muntanyencs paraules vives que anant el temps, per motiu del monopoli que exercix la instrucció castellana, corren el perill de desaparèixer i quedar en simples mostres de folklore. Deure de tots és que tornen a la circulació, que els nostres poetes i escriptors facen ús d'elles i tornen a la nostra parla la seua fesomia autèntica.

Un mitjà fàcil ens oferix, doncs, *Las Provincias* per a complir açò que estimem un deure dels amants de la llengua valenciana, mèdul·la de la nostra espiritualitat. Cal tramèter al periòdic valencià que ha mamprés tan lloable tasca totes les paraules castissament nostres que endolcixen el llavi del poble dels nostres amors.»

g) Mascarell Gosp (Romeu)

«Calia dotar la llengua d'un nivell literari, culte, apte per al conreu elevat, i alhora, fer-li veure a la gent que el valencià no servia sols per als sainets i revistes literaries.

També cal incorporar a la llengua literària el ric i variat lèxic escampat per totes les comarques. No pot fornir-se la llengua literària del lèxic de València ... l'escriptor ha d'augmentar el cabal lèxic aprofitant tots els mots vius de la llengua, però això sí, després d'una rigorosa anàlisi per a assegurar-se que el mot és legítim i no un barbarisme o vulgarisme.»

h) Elisa Garcia (1933)

– «Devem donar-los un vocabulari castellà-valencià, però fugint de vocables que no siguen necessaris o en desús i procurant-la fer breu i concisa».

– «Selecciona totes les paraules que puguen enaltir la nostra parla, triant les que no puguen esglaiar als anticatalanistes i rebutjar també els barbarismes vulgars.»

... que tinga, a més frases més comuns i de més ús en Espanya i València:

adéu i no *adios*

fins i no *hasta*

Adreça la carta a C. Salvador «per a que veja si és o no favorable ma petita rectificació en el seu pla (d'un Vocabulari)».

i) Petició d'un Institut d'Estudis Valencians.

Alvansador, 23 - 4 - 1932, 5.

«Un I.E. Valencians que faça els treballs pertanyents a totes les branques de la cultura regional. Hi ha que afanyar-se per tal de tindre molt aviat la gramàtica, el diccionari i la versió dels textos científics.»

Com s'hi comprova diverses vegades es desitja un Diccionari com el frustrat de l'IEV

–III–

Josep Giner «Sinònims dins la nostra llengua», *El Camí*, 28 - abril - 1934

“L'estudi dels sinònims valenciano-catalans és de finalitat pràctica immediata per als escriptors valencians. Hi ha dins la nostra llengua mots valencians idiomàtics que són bandejats sistemàticament, de fet, pel català de Barcelona, el qual empra en compte seu mots inconneguts en valencià. La feina dels escriptors valencians és fer prevaler el lèxic idiomàtic valencià. Els sinònims catalans que cal substituir sistemàticament pels valencians van assenyalats amb un asterisc.

Cal que digam, per tal que es comprenga, la valor relativa de les llistes de sinònims que donem a continuació, que quan direm mot valencià es pot entendre que és un mot més usat en el parlar occidental i en la llengua antiga (occidental en lèxic) i quan direm simplement mot català cal entendre del català literari de Barcelona.

Valencià

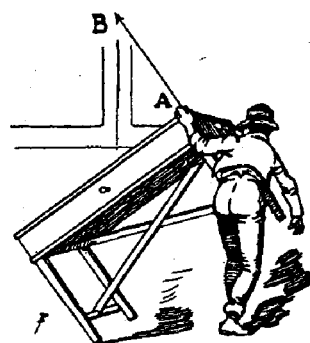
agranar
rent
dacsà
algeps
titot, polit

Català

*escombrar
*llevat
*blat de moro, moresc
guix
*gall dindi

poal
 rabosa
 tramús
 albelló
 corbella
 bacora
 melic
 quinzet
 pallús
 pigota
 vesprada
 mozza
 safanòria
 calça
 calcer
 cucala
 rogle
 solsida
 teuladí
 vespra
 fil d'aram
 empinar-se
 verderol
 vidriola
 molles (de pa)
 gel
 galló
 garró
 ramàs
 terrerola
 birbar
 boç
 esguitar
 esguits, esguitons
 endívia
 engolir-se
 fúmeral
 camada
 espill
 meló dalger
 bambolla
 carxot
 tor, toro
 espinal
 badall, clevill
 garbell
 gesmil
 alacrà
 esquellot
 borumballa

*galleda
 guineu
 *llobí
 claveguera
 falç
 *figa-flor
 *llombrígol
 ral
 *boll
 verola
 *tarda
 *osca
 *pastanaga
 *mitja
 *calçat
 *cornella
 *rotllada, rodona
 *esllavasida (sic)
 *pardal
 *vigília, vetlla
 *filferro
 *alzinar-se
 *verdum
 guardiola
 engrunes
 glaç
 *grill
 turmell
 rascle
 alosa
 *eixarcolar
 *morrió
 *esquitxar
 *esquitxos
 *escarola
 *empassar-se
 *xemeneia
 *gambada
 *mirall
 síndria
 butllofa
 clatellada
 *brau
 arç
 escltxa
 *crivell
 llessamí
 escorpí
 *borromba
 *encenall

fordajo

llangardaix

“Amb tot, la major quantitat de sinònims són mots de la mateixa arrel que presenten formes diverses en valencià i en català.

encisam
ansa
sorolla
canyot
enjorn
nuc
nugar
agrunsar
corfa
afonar
adinsar
aladre
oronella
polp
colp
tomaca
mòs
mascara
llibrell
foguer
argilaga
llicsó
giner
ametlla
espatlla
motle
guatlla
vetlla
vetllar
batle
butlla
gallet
apalissar
cordell
cànter
sénia
matalap
matalaps
matalafet
matalafer
almànguena
rata-penada
después-ahir
después-demà

*ensiam
*nansa
*atzerola
*canyoca
*de jorn
*nu o nus
*nuar
*gronxar
crosta, crostó
enfonsar
endinsar
*arada
oreneta
*pop
*cop
*tomàquet
*mossegada
*emmascara
*gibrell
*fogó
argelaga
lletsó
*gener
*ametlla
*espatlla
*motllo
*guatlla
*vetlla
*vetllar
*baille
*butlla
*galet
*apallisar
*cordill
*càntir
*sínia
*matalàs
*matalassos
*matalasset
*matalasser
*mangra
*rata-pinyada
*abans d'ahir
*demà passat

espigó	*espigot
a fosques	*a les fosques
joguet	joguina
llissa	*llissera
llima	*llimona
llimera	llimoner
malaltús	malaltís
unflar	inflar
poregós	poruc
platerada	*platada
gepa	*gep
sutja, f.	*sutge, m.
joquer	jóc
fumaguera	fumera, fumada
espenta	empenta
fanecada	*fanegada
fartó	*fartaner
enviscar	envescar
entropessar	ensopegar
estrela	*estrella
graó, escaló	*esglaó
arrap	*esgarrapada
arrapar	*esgarrapar, esgarrinxar
el sendemà	l'endemà
entortillar	entortellar
arrancar	*arrencar
nadar	*nedar
nàixer	*néixer
traure	*treure
llunt	lluny
aïna	eina
raïl	arrel
escopinyada	*escopinada
espolons	*esperons de les gallinàcies
carabassa	*carbassa
carranc	cranc
caneïlla	canyella
calfar	escalfar
cacau	*cacauet (cast.)
coa	cua
cudol	*còdol
castic	*càstig
bigot	*bigotis
amerar	*amarar
alfàbega	alfàbrega
albergina	albergínia
canela	*candela
canyaferta	canyaferla
en acabant	*acabat (adv.)
aixarop	xarop

cistella	*cistell
llanda	*llauna
porga	*purga
panolla	*panotxa
tàpera	*tàpara
tempesta	*tempestat
tovalla	*tovallola
huí	avui
huit	vuit
de-set	disset
di-huit	divuit
de-nou	dinou
gola	*gorja
rigue (sic)	rengle
ringlera	renglera
dumenge	diumenge
bonyigo	*buina
cantó	*cantonada
milopa	miloca
juí	*judici
pubila	*pubilla
coromull	curull
coromullar	curullar

“Altres sinònims són mots que a més a més de les accepcions corrents en tenen d’altres diferents en valencià i en català:

Valencià	Català
fam	gana
fem	escombraries
femater	escombraire
alçar	desar
bancal	feixa
baralla	joc de cartes
gitar-se	ficar-se al llit
llavar	rentar
fava	taca de la pell
tort	borni
aplegar	arribar
plegar	*collir de terra
prunyó	aranyó
porró (de raïm)	penjoll de raïm
prompte	aviat
passar	*cordar
despassar-se	*descordar-se
gabarrot	tatxa
tatxa	clau
clau	clau gros
cresol	gresol, llum

marmolar
pardal

*renyar
ocell, moixó

Finalment farem notar que hi ha una munió de mots valencians idiomàtics (no castellanismes) que no tenen un equivalència exacta en el català literari.

Heus-ne ací uns quants per endavant: refilar (llançar), lligona, aponat, bac, sabut, maleït, empomar, oix, amprar, jònc, abatollar, forcat, replanell, gitar, fadrí, clòtxina, esmussar, falòrnia, adés, calbot, camal, cavalló, escurar, lletuga, cresol, torcar, ausades, milanta, escarotar, arropir, en sobines, oldre, sovar, arreu (ad. manera), ahuixar, blaïra." Guillem Renat i Ferrís.

—IV—

a boqueta nit	bresquilla	grogussa	tito
acaçar	carxot	guany	tomballejar
assot	corfa	guitza	tramús
ausades	enfonsament	iaia	veça
baix de	engronsadora	joguet	voré
balafiat	eres (o ets)	monyicot	xato
barandat	esbarzer	mos	xicalla
bellota	escarritxar	natja	xocolate
boç	falç (corbella)	nuc	xufes
brasilada	fuet	ranxa	

ANNEX

A) El projecte del *Diccionari de l'Institut d'Estudis Valencians de 1937* es confirma gràcies al descobriment dels *Llibres d'Actes de l'Institut d'Estudis Valencians* i de la *Secció Filològica* del dit Institut.

En efecte, l'arxiu Beüt i Belenguer i el treball silenciós i continuat d'Alfons Vila ens han tornat a sorprendre, i ara coneixem les Actes de la Secció Filològica de l'IEV i la finalitat i les pretensions de fer un Institut semblant i de tant abast com l'IEC.

La primera Acta de la Secció Filològica és del setze d'abril de 1937 i la darrera del 10 de març de 1938.

B) A través de les Actes coneixem les ànsies de Carles Salvador i de l'IEV (17-4-1937) de realitzar un Diccionari General com el de Fabra de 1932, desig i preocupació manifestats anteriorment també pel Centre de Cultura Valenciana, d'on era també president de la Secció de Llengua i Literatura el mateix Carles Salvador (actes del 12-11-1936). Es tracta "de la redacció i publicació del Diccionari General de la Llengua Valenciana, d'un diccionari de barbarismes, d'un de sinònims, etc."

C) Després de llegir les actes de l'IEV no em queda cap dubte que les fitxes trobades a casa Beüt i analitzades ací corresponen al projecte del Diccionari, ja que són fitxes amb lema i definició, i no únicament fitxes amb equivalència castellà-valencià.

Llàstima que la guerra avortara aquesta tasca.

D) Podem saber amb seguretat que el *Vocabulari Castellà-Valencià* que conserva Sofia Salvador (un tast del qual es pot veure *supra*) és el mateix que Carles Salvador preparà sota els auspicis de l'Institut i de tanta utilitat per al redreçament lingüístic valencià.

En honor a Carles Salvador, transcriu ací els criteris del dit vocabulari segons que el mateix autor exposà als altres membres de l'IEV.

«Criteris a seguir sobre la redacció i edició d'un vocabulari Castellà-Valencià

Ponència encarregada al membre Sr. Carles Salvador i Gimeno en la sessió ordinària celebrada el dia 17 d'abril del any 1937. Fou presentada el dia 14 del mes de maig del mateix any en València=*Vocabulari Castellà-Valencià*: Es d'una absoluta necessitat posar a les mans d'aquells que vullguen conèixer el lèxic de la nostra llengua vernacle per tal d'usar-la correctament, un "Vocabulari Castellà-Valencià" on es registren els mots més usats i coneguts d'ambdues llengües. Y l'obra és urgent per quant la formació cultural del nostre poble és feta a base de la llengua espanyola i no respon a les necessitats i a les apetències del poble valencià, i a les de les seleccions d'homages d'estudi que, desitjant usar la nostra llengua en les seues obres científiques literàries els manca, en determinats moments, aquell mot o aquells mots valencians que tradueixen amb la major exactitut possible els vocables castellans que flueixen a la ploma o als llavis llurs. Dins la Bibliografia valenciana es troba a mancar una tal obra de consulta. Més que un vocabulari Castellà-Valencià per a estrangers entenem que ha d'ésser una obra per a valencians. Així no enregistrem la pronunciació figurada dels mots vernacles. Potser aquest aspecte fonètic es podria salvar en part donant, en un estudi preliminar, la pronúncia valenciana de les vocals obertes i la de les consonants b i v, g i j, i el valor fònic de tg, ig, tj, tx, x, ny, s, ss, c, l'estudi de la diftongació però d'una manera esquemàtica breu i gràfica. Es a dir, donar breument un estudi comparat dels fonemes castellans i valencians.= Els Diccionaris valencians actuals envellits i defectuosos són, en part, un registre del llenguatge valencià i, en part un pont per tal de passar, els valencians, a un major coneixement de la llengua espanyola. Així els d'Escrig, Martí Gadea i Llombart. La directriu del Diccionari que proposem és, precisament la contrària enregistrar el castellà més usual per tal de substituir-lo pel llenguatge valencià correcte. A més a més, un gran nombre de vocables pertanyents a ciències, arts, oficis, esports, etc. no han entrat encara en el corrent literari de la nostra llengua i pul-lulen en el llenguatge parlat del nostre poble en formes forasteres. Aquests vocables que cal adaptar necessitaran potser en cada cas un estudi per a determinar amb quina forma, flexió i ortografia han d'ésser acceptades. No és que ens proposen admetre tota mena de

barbarismes, sinó que davant de mots com *sobre* i *envelop* o *taquilla* i *guixeda*, per exemple, ens caldrà determinar quin fóra més convenient si el castellanisme o el galicisme. Hi ha mots com *jersei*, *suéter*, *futbol*, *film* que ja tenen una certa tradició valenciana i potser fóra convenient acceptar-lo tal com el poble els pronuncia; d'altres com *còrner*, *manager*, *xalénger*, *penal*, *fant*, etc. potser en uns casos aniria bé admetre'ls adaptant-los segons el geni de la llengua i en altres potser traduint-los puix que el valencià té paraules que expressen exactament el sentit de tals anglesismes. Els mots científics de formació erudita que han estat creats modernament prenent arrels del greg o bé del llatí, *gasòmetre*, *glicerofosfat*, per exemple, hem d'adaptar-los al valencià per a que pugen entrar al corrent de l'idioma d'una manera correcta i siguen usats pels nostres erudits i els nostres científics sense cap altra preocupació lingüística.= Així doncs, per a redactar el Vocabulari Castella-Valencià pendrem del fons del Diccionari de la Lengua Española, edició de l'any 1936, aquells mots més corrents. Dels mots que tenen dues o més formes vives com Abunuelar = Abuníolar prendrem la primera per ésser la coneguda. D'altres com *aburrición*, *aburrímiento* pendrem les dues perquè la primera per ésser propia del llenguatge familiar té un ús bastant extens. Dels mots antiquats tals com *Abellero* que en té un de corresponent viu, *Abejero*, ens caldrà prendre el segon; així enregistrarem i traduirem *abolengo* però no *abolongo*. Altres dels antiquats caldrà no enregistrar-los. No enregistrarem els participis de passat però sí el mot que al temps d'ésser participi de passat siga substantiu, com *Ahijado* de *Ahijar*, i al propi temps nom, i *Alabeado* de *Alabear* i també adjectiu.= Els adjectius de dues terminacions els enregistrarem així: *Barato*, *ta*, adj.= També enregistrarem els adverbis terminats en *mente*.= De les formes verbals solsment enregistrarem els infinitius i els participis actius del Diccionario. Com que fóra incorrecte denominar Vocabulari l'obra que ens proposem redactar si en ella vullguérem fer semàntica, al costat d'un mot castellà d'una sola acepció escriurem la traducció del mot després d'anotar la categoria gramatical a la qual pertany. Així: *Abstruso*, *sa*, adj. *Abstrús*, sense cap altra paraula explicativa. Els mots que tinguen dues o més acepcions s'enregistraran les traduccions corresponents separant-les mitjançant un guió llarg. Així: *Mesa*, *Taula*. -*Mesa* sense cap definició.= Entenem que la definició d'un mot castellà en aquest vocabulari hauria de fer-se únicament en aquells casos, molt pocs per cert, en que el mot castellà no tinga un corresponent valencià; la definició, però, hauria d'ésser redactada ben lacònicament. Un dels problemes més greus que el ponent presenta a la consideració dels companys de secció es el de la versió de vocables castellans pertanyents a la Botànica, a la Zoologia, etc. Potser ens trobarem davant de centenars de noms que no es podran traduir no perquè la llengua valenciana no tinga el vocable corresponent, ans per manca de vocabularis especials prou densos per a poder consultar en ells les versions justes. Davant dels casos anotats i insuperables entenem que el Vocabulari hauria de prescindir de l'enregistrament de tals mots castellans, o bé caldria donar llur definició.= En un primer Vocabulari Castella-Valencià entenem hauria d'anar un apèndix, una breu llista de mots onomàstics castellans amb els corresponents valencians al costat i un altre apèndix format per una llista de noms geogràfics en la que s'enregistraren tots els del

País Valencià i els principals de la península i del món.= **Criteri a seguir per a redactar aquest segon apèndix:** Al costat dels noms oficials dels pobles i viles dels País valencià posarem els noms valencians correctament ortografiats: Els noms castellans de la península els adoptarem en valencià sense cap alteració llevat d'aquells que tradicionalment són traduïts; Així: Zaragoza, Saragossa; Huesca, Osca.= Els noms estrangers, segons els casos, seran traduïts si tradicionalment són coneguts així; en els cas contrari s'escriuran en la forma originària o bé adaptant llur ortografia al geni de la nostra llengua.= Els adjectius gentilicis hauran d'anar desglossats de l'apèndix i formar part, per tant, del cos del Vocabulari.= En un principi havíem cregut convenient donar després de cada un dels infinitius valencians una anotació numeral que responguera a un verb model de flexió el paradigma del qual formaria part d'un quadre de paradigmes que es podria consultar a les pàgines post-proemials. Però aquesta tasca ens sembla després de llarga meditació, massa carregosa però prou densa de contingut i prou interessant per a formar una obreta a part. Ella consistiria en una llista d'infinitius ordenats alfabèticament i anotats sistemàticament segons uns paradigmes de les formes verbals literàries. Incloure aquesta anotació en el Vocabulari fóra un enuig massa vegades repetit i fins tipogràficament detestable. Fora millor destinar l'estudi de la fixació verbal literària a una edició monogràfica verbal.= Igual diem sobre la fixació de la flexió nominal que en un principi pensàvem portar al cos del Vocabulari. Açò no vol dir que en les paraules preliminars del Vocabulari no siguen incloses les flexions verbal i nominal però sense donar aquella extensió que haurien de tindre si en el cos de l'obra s'anotaren els models de les flexions valencianes.= He tractat d'ordenar el criteri amb què entenem es deuria redactar el Vocabulari de l'Institut d'Estudis Valencians. Poser no hem especificat tot els casos en els que el redactor podrà tenir dubtes. Els casos imprevists s'hauran de resoldre segons el consell dels membres de la Secció Filològica.= Entén el ponent que la forma de portar a efecte la redacció de l'obra a ell encomendada deuria ésser així: 1r. Redactats els vocables de la A passaran les paperetes corresponents a informe dels altres membres de la secció els quals faran en paperetes a part les modificacions i milloraments que creguen oportuns. Una vegada aprovada la redacció definitiva dels mots de la A passarà l'original a la imprenta per a la seua impressió.= 2on. Mentre dure l'informe, el ponent seguirà redactant els vocables de la B l'estudi i aprovació dels quals seguirà fins a la impressió, les mateixes normes que els de la A. Y així, continuarà la redacció total del Diccionari fins a la Z, per ordre alfabètic.= 3r. La traducció dels mots tècnics o no que els membres de la Secció desconeguen es passaran a especialistes per a consultar-los-els essent consultats, en primer lloc, els membres de l'Institut d'Estudis Valencians.= 4ta. El Vocabulari anirà precedit d'una introducció on s'explique al lector els propòsits de l'Institut en redactar i publicar la tal obra; un breu estudi comparatiu del castellà amb el Valencià un resum d'ortografia de l'Institut i uns paradigmes de les flexions verbal i nominal.= 6e. L'Institut retribuirà el redactor i col·laboradors del Vocabulari segon l'article 15 del seu Reglament. 7e. En el lloc corresponent es farà constar els noms del principals col·laborados del Vocabulari i que aquest ha estat redactat sota la direcció del ponent.=

Açò es el que a la consideració i aprovació dels companys membres de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Valencians presenta el sotasignat.= València a 14 de maig de 1937. El ponent, Carles Salvador, signat.»

E) Per les Actes podem saber també

- que Sanchis Guarnier no pot assistir a les sessions per trobar-se absent complint deures militars.

- que s'accepten provisionalment les normes ortogràfiques de Castelló del 1932.

- que la Secció Filològica estudia detalladament el *Nomenclator de Noms de Municipis* elaborat pels senyors Nicolau Primitiu, Sanchis Guarnier i Guillem Renat, i les propostes concretes d'estos a les preguntes dels acadèmics.

- que els membres de l'Institut, preparaven treballs hui desconeguts com un *Diccionari Etimològic*, un *Diccionari de Rimes* i una *Gramàtica Històrica* a càrrec del senyor Gonzalbo; un estudi de la llengua d'Escalante per Bernat Artola...

- el pla d'edicions de la institució, dirigit per Almela i Vives. Volen publicar fullets de divulgació, llibres dels nostres autors clàssics (començant pel *Tirant*), llibres de literatura moderna (encetant la col·lecció amb el llibre de Navarro Borràs, *Antologia General de la Literatura Renaixentista Valenciana*, de més de 600 pàgines), un *Butlletí d'Estudis Valencians de Lingüística i Literatura* (on es convidaria els professors catalans Fabra, Coromines i Aramon), i sobretot el *Vocabulari Castellà - Valencià*.

- que organitza cursos d'ortografia per correspondència, coordinats per "l'oficial tècnic" Sr. Emili Beüt com a corrector en cap (acta 26-1-1938).

F) El 10 de març de 1938, a causa de la guerra civil, totes les tasques de l'Institut queden en suspens i es perd l'oportunitat de fer créixer l'ús i l'estudi de la llengua.

«SECCIÓ FILOLÒGICA ACTA

de la sessió celebrada el dia 10 de març amb l'assistència dels Srs. Almela, Mateu Llopis i Salvador.

Es dona lectura a l'acta de la sessió anterior essent aprovada.

Vistes les circumstàncies actuals, l'encariment dels materials tipogràfics i la situació econòmica de la Secció i la de l'Institut s'acordà per unanimitat deixar en suspens tots els anteriors acords que impliquen despeses de publicació i edició així com les activitats de la Secció excepte la referent al *Vocabulari Castellà-Valencià* en curs de redacció.

I no havent altres assumptes de què tractar s'alça la sessió.

El Secretari,

Carles Salvador».